

УДК 338.48-053.2(477)

DOI: 10.31866/2616-7603.2.2018.154596

Євген Козловський,
кандидат наук з державного управління,
доцент, Київський національний університет
культури і мистецтв,
Київ, Україна
ek2002@bigmir.net
<https://orcid.org/0000-0002-0878-6170>

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА СПЕЦИФІКА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИТЯЧОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена визначенню принципів організації та особливостей розвитку дитячого туризму в нашій державі. Аналіз сучасного стану ринку дитячого туризму в Україні свідчить, що у процесі його організації існують певні проблеми: обмежений спектр туристичних продуктів; недостатній розвиток інфраструктури; недоступність дитячих турів для значної частини населення; неможливість суб'єктів туристичної діяльності забезпечити безпеку відпочинку; невисока кваліфікація фахівців, що працюють з дітьми. Величезні можливості дитячого туризму визначаються тим, що він органічно поєднує різноманітні види організації дозвілля з різними формами освітньої діяльності, вирішує проблему зайнятості дітей, підтримує та розвиває творчість, креативність особистості, створює умови для формування адекватних уявлень про навколишній світ, забезпечує оволодіння основами проектною діяльністю. Найпоширенішим видом дитячого туризму в Україні є літні туристичні бази і табори. Також швидко розвивається і міжнародний дитячий туризм. Туристичні оператори можуть запропонувати дітям багато цікавого: різноманітні пізнавальні екскурсії, музичні або театральні заходи, анімаційні програми, гуртки народних ремесел, курси іноземних мов, активний спортивний відпочинок.

Ключові слова: дитячий туризм, туристичні послуги, туристичні бази і табори, туристично-краєзнавча робота, анімаційна діяльність, культурно-дозвіллеві заходи.

Вступ. Впродовж останніх десяти років туристична діяльність як специфічна культурна практика зазнала суттєвим змін, так само як і різні види та форми туризму. Особливо це стосується дитячого туризму, за допомогою якого ефективно здійснюється духовний та фізичний розвиток дітей, їх підготовка до життя і подальшої діяльності. Дитячий туризм, як вид туризму, виділено у класифікаціях усіх відомих науковців, а також у Законі України «Про туризм» та статуті Всесвітньої туристичної організації.

Відпочинок та оздоровлення дітей – це сукупність заходів, що забезпечують розвиток творчого та освітнього потенціалу молодого покоління, охорону та зміцнення здоров'я дітей, профілактику захворювань, заняття фізичною культурою та спортом, формування навичок здорового способу життя, дотримання правильного режиму харчування та

життєдіяльності у сприятливому навколишньому середовищі при виконанні санітарно-гігієнічних і санітарно-епідеміологічних вимог.

Крім користі для здоров'я, туризм позитивно впливає на туристичну місцевість та життя населення, його матеріальну й духовну діяльність, систему цінностей, поведінку та інтереси. У промислових регіонах, де відбувається не дуже велика туристична активність, розвиток туризму може призвести до значних змін у суспільстві та культурі. Вплив туризму на суспільство переважно носить позитивний характер: створення нових робочих місць, відродження та збереження традицій, відновлення пам'яток історії та культури, розвиток народної творчості, фольклору та ремесл, створення природних комплексів і об'єктів туристичної інфраструктури.

Аналіз останніх досліджень. В Україні найглибшими дослідженнями дитячого туризму є наукові праці О. Колотухи (2005). На його думку, дитячий туризм – це рекреаційна діяльність дітей, спрямована на задоволення оздоровчих, спортивних та пізнавальних потреб особистості поза місцем постійного проживання та навчання. Необхідно зазначити, що вчений у визначенні вперше підкреслює, що подорожі обов'язково мають відбуватись не лише поза межами місця постійного проживання, але й навчання (Колотуха, 2008, с. 72).

Сучасні вчені по-різному формулюють термін «дитячий туризм». У простому сенсі він визначається, як живе пізнання навколишнього світу, рух, здоров'я та фізичний гарт. Цю діяльність характеризують: соціально-психологічна, пізнавально-виховна та спортивно-оздоровча спрямованість, багатоманітність міжособистісних й внутрішньо-колективних відносин, у яких знаходяться діти, а також безпосередній зв'язок цих відносин із соціальним та географічним середовищем.

Виклад основного матеріалу. Аналіз стану розвитку дитячого туризму в Україні свідчить, що наразі у його організації є певні проблеми: обмежений спектр туристичних продуктів для дітей; недостатній розвиток інфраструктурної складової дитячого туризму; недоступність дитячого відпочинку для значної частини населення; невисокий рівень опрацювання законодавчої бази та єдиних стандартів діяльності у сфері дитячого туризму; неможливість багатьох організацій, що працюють з дітьми, забезпечити безпеку відпочинку; невисока кваліфікація фахівців, що працюють у дитячих оздоровчих закладах; недостатня інформованість потенційного споживача про існуючі туристичні продукти.

Незважаючи на раніше накопичений унікальний досвід організації туристичних подорожей, який все ще потребує узагальнення, поширення та оновлення, дитячий туризм в Україні зараз розвивається багато в чому стихійно. Колись унікальна у світі розгалужена мережа дитячих баз і таборів, установ додаткової освіти туристично-краєзнавчої профілю, а також, позакласних секцій, які здійснювали навчання, виховання, оздоровлення та профорієнтацію школярів, зазнала значних змін у бік комерціалізації.

Внесок дитячого туризму в соціальний розвиток держави дуже значний, тому що він є важливим засобом передання підростаючому поколінню накопиченого людством життєвого досвіду та культурної спадщини, формування ціннісних орієнтацій, морального оздоровлення та культурного розвитку. Беручи до уваги, що майбутня генерація країни у сучасних економічних умовах не повинна втрачати моральні орієнтири, скочуватися у кримінальне середовище, алкоголізм та наркоманію, перед українською державою і суспільством зараз стоять першочергові завдання щодо повернення підростаючому поколінню чудового світу дитячого туризму та забезпечення його розвитку в усіх формах та видах (Грицишина, 2004, с. 54).

Туризм відрізняється від інших сфер економічної діяльності тим, що доходам від туристичного бізнесу властивий не моментальний характер, вони поступово збільшуються разом із зміцненням позитивного ставлення споживачів туристичних послуг до їх виробників. Тому, слід очікувати, що залучення дітей у заняття туризмом з раннього віку, демонстрація кращих зразків туристичного продукту в момент високої емоційної сприйнятливості, що властива юному віку, призведе до збільшення потреб підростаючого покоління в туристичних подорожах у більш зрілому віці. Крім того, розвиток дитячого туризму має призвести і до збільшення кількості талановитої молоді, яка вирішила зробити туризм своєю основною професією. Таким чином, можна ще й вирішити проблему підготовки професійних туристичних кадрів, яка наразі є дуже актуальною в Україні.

Нові економічні та політичні реалії, а також трансформаційні перетворення у нашій державі потребують змін у підходах і механізмах організації діяльності з розвитку масового дитячого туризму. Зокрема, нині швидко відбувається зміна суб'єктів, що здійснюють організацію дитячого туризму: якщо до початку 90-х років ХХ-го століття цими питаннями займалися освітні заклади, то зараз у якості таких суб'єктів виступають комерційні підприємства та громадські об'єднання.

Діяльність комерційних структур спрямована на отримання прибутку і здійснюється в умовах конкуренції на ринку дитячого туризму. Некомерційна сфера представлена: державними та муніципальними органами управління, освітніми установами, зокрема установами додаткової освіти, громадськими об'єднаннями (туристичні клуби, спортивні секції, громадські організації та рухи). Робота структур некомерційної сфери не пов'язана з отриманням фінансового прибутку і здійснюється за рахунок бюджетних асигнувань або залучених спонсорських коштів.

Туристичні клуби, секції та гуртки, як установи додаткової освіти, здійснюють свою діяльність на базі шкіл або інших загальноосвітніх установ. Їх основними завданнями є: організація розробки змісту, методики та нових освітніх технологій для туристично-краєзнавчих об'єднань школярів; проведення масових заходів, що розвивають різні напрямки туристично-краєзнавчої діяльності учнів; здійснення інструктивно-

методичної роботи, що забезпечує підвищення кваліфікації та стимулювання творчої діяльності працівників таких структур; координування зусиль та надання допомоги освітнім установам в організації й удосконаленні туристично-краєзнавчої та екскурсійної роботи.

Залучення дітей до туристично-краєзнавчої діяльності у контексті вивчення рідного краю, його природи, історії, культури, безпосередньо сприяє формуванню позитивного ставлення до природи та соціальних факторів життя. При цьому, робота будується на тісному контакті дітей з реальними людьми, які беруть участь у перетворенні (раціональному або нераціональному) природи краю. Чуттєво-емоційне сприйняття краси навколишнього середовища дозволяє звертатися безпосередньо до почуттів, а також закладає у дітей міцний фундамент таких важливих людських якостей, як любов до природи своєї країни, почуття патріотизму тощо. Це особливо важливо для екологічного виховання, адже охороняти можна тільки те, що ти любиш, що тобі подобається, без чого ти не можеш обійтися як людина і як особистість (Мальцева, 2013, с. 36).

Виконуючи краєзнавчі завдання, проводячи пошукову роботу в походах, експедиціях, на екскурсіях, дитина не просто поповнює свої знання, а включається через спілкування з іншими людьми у складний світ людських відносин, виконує різні соціальні функції. І чим яскравіше світ, що оточує дитину, тим багатшою та різноманітнішою стає її особистість. Світ відкривається дитині у всій красі лише у тому випадку, якщо їй надається можливість самій, на основі власних знань, життєвого досвіду приймати рішення і нести за них відповідальність.

Туристично-краєзнавча робота є надійною допомогою у виховній роботі, яку проводить школа. Участь у походах розширює кругозір школярів, знайомить їх з досягненнями сучасної науки і техніки, виховує гордість за свій народ і державу. Крім того, життя у походах прищеплює учням вміння й навички самообслуговування, привчає їх до систематичної праці, виховує ініціативу та витримку. Важливо, звичайно, і те, що проведення часу на свіжому повітрі, дотримання чіткого режиму та постійне спортивне тренування фізично загартовують дітей. У спільній праці народжується товариська підтримка та взаємодопомога, виховується свідома дисципліна, заснована на повазі до свого колективу та на обов'язковості його вимог. Все це робить дитячий туризм не тільки приємним видом активного відпочинку, але й могутнім засобом виховання.

Зазначимо, що туристично-краєзнавча діяльність – це безпосереднє предметне пізнання навколишньої дійсності: свого рідного краю, всієї держави, а також інших країн світу. Педагогічно правильно організована туристично-краєзнавча діяльність є важливим чинником всебічного розвитку людини. У такій діяльності безпосередньо здійснюють вплив на особистість всі сторони виховання: ідейно-політичне, патріотичне, моральне, розумове, трудове, фізичне, естетичне тощо (Кашуба, 2007, с. 69).

Важливою складовою категорією спеціалізованих установ дитячого туризму вважаються туристичні бази і табори. Частина цих установ

зберегла свій державний чи муніципальний статус, інші в 90-і роки ХХ-го століття були приватизовані, стали приватними, але не припинили роботу зі школярами. Організація відпочинку та оздоровлення в цих установах проходить, як правило, шляхом продажу путівок, причому в якості покупців виступають як заклади освіти, так і органи соціального захисту.

Зазначимо, що в дитячих туристичних базах і таборах розумове, фізичне та культурне виховання дітей реалізується через різні соціально-гуманітарні функції туризму:

- виховну (формування почуттів колективізму, взаємодопомоги, моральних та естетичних якостей дітей);

- освітню (поповнення знань з краєзнавства, країнознавства, природознавства, топографії, історії, знайомство з культурою та традиціями різних держав і народів світу);

- оздоровчу (дотримання оптимального режиму навантажень та відпочинку, використання сприятливого впливу природних факторів на стан дитячого організму);

- спортивну (створення бази загальної фізичної підготовки, досягнення максимальних результатів у змаганнях).

Крім перерахованих вище функцій, виділяють також розвиваючу та творчу функції дитячого туризму (Мальцева, 2013, с. 47).

Розвиваюча функція реалізується, перш за все, через педагогічну діяльність, що проводиться через туристичну діяльність з метою ефективного засвоєння особистістю досягнень національної та світової культури. Ефект туризму в даному випадку носить характер освітньо-пізнавального, що виявляє себе у здобутті підростаючим поколінням додаткових знань як результат сприйняття основних цінностей культури, історичних пам'яток у місцях відвідування тощо.

Величезний творчий потенціал дитячого туризму полягає в тому, що його учасники виходять за рамки стереотипного існування, відволікаються від побутових дрібниць, зосереджуються на вирішенні нових проблем. За численні роки організованих подорожей нагромадилася величезна кількість проявів творчості туристів. Перш за все, сюди відносяться: прозові та віршовані твори, винаходи нових зразків спорядження, одягу, взуття, транспортних засобів, продуктів харчування, інноваційні засоби та методи навчання учасників активних подорожей.

Орієнтація на інтереси дитини сьогодні є однією з важливих ознак дитячого туризму, що створює сприятливі умови для самовдосконалення та самореалізації особистості. Важливого значення у діяльності дитячих туристичних баз і таборів набуває гуманістична психологія. Повага до особистості дитини, її внутрішнього світу, визнання права діяти відповідно до своїх особливостей, створення умов для розвитку власного потенціалу, задоволення індивідуальних потреб – все це позитивно характеризує діяльність цих закладів. Зазначимо, що згадані установи надають чіткий вибір напрямку і темпу розвитку кожної дитини, формують передумови для виникнення нових потреб та пошуку можливих джерел їх задоволення.

Практика свідчить, що при правильно організованій діяльності, дитячі туристичні бази і табори мають сприятливу атмосферу для самопізнання, самовизначення, самовиховання, самоконтролю, самооцінки особистості. Саме ці процеси дозволяють людині набути таких якостей, як відповідальність, гідність, індивідуальність, громадська активність, твердість поглядів і переконань, уміння керувати власною поведінкою й діями, обмірковувати свої вчинки й відповідати за них. У зазначених закладах можуть бути організовані всі провідні види діяльності (комунікативна, спортивна, трудова, пізнавальна, естетична, художньо-творча, освітня).

Наразі більшість дитячих туристичних баз і таборів, прагнучі до свого розвитку, намагаються запропонувати якомога більше нових послуг. Переважна кількість батьків напередодні канікул завжди спантеличені питанням: «Де буде відпочивати дитина»? Хвилюючим питанням є: «Чому дитина навчиться, якими видами діяльності вона буде займатися»? Батькам важливо, щоб дитина під час відпочинку брала участь у розважально-пізнавальних та спортивно-масових заходах, дізналася багато нового та цікавого, знайшла нових друзів, а також набралася сил та отримала безліч позитивних вражень на весь рік.

Тому, для успішної організації такого відпочинку в дитячих туристичних базах і таборах повинна бути розроблена система культурно-дозвіллєвих заходів, що враховує ступінь підготовленості та вікові особливості дітей. Крім того, для ефективного розвитку даного напрямку роботи, цілком можливим є варіант створення профільних туристичних загонів, зі спеціально організованої програмою. Така програма повинна включати екскурсійні програми та спеціально підготовлені заняття з основ спортивного туризму з подальшою участю дітей у туристичних походах (Кашуба, 2007, с. 118).

Головний недолік дитячих туристичних баз і таборів – це невідповідність матеріально-технічної бази сучасним вимогам і, як наслідок, незадовільні умови проживання дітей. Крім цього, якість надання послуг у деяких закладах є вкрай низькою. Недостатнім є фінансування діяльності дитячих туристичних баз і таборів державними, регіональними, самоврядними чи профспілковими організаціями, тому туристична галузь вимушена комерціалізуватися, поступово втрачаючи свою основну, соціальну функцію.

Крім усього перерахованого, на сучасному етапі розвитку дитячого туризму існує така проблема, як диференціація пропонованих послуг. Теперішній стан туристичної галузі передбачає наявність всіх можливих послуг для людей з різним достатком, але у дитячих туристичних базах і таборах, на превеликий жаль, такого розмаїття послуг поки не спостерігається. Для успішного розвитку ринку дитячого туризму в Україні необхідно звернути на це особливу увагу, розширюючи та змінюючи пропозицію.

Зупинимось ще на деяких проблемах. Перш за все необхідно відзначити, що масовий дитячий відпочинок не повинен бути дорогим. Це пов'язано з тим, що рівень добробуту нашого населення в цілому ще

недостатньо високий. А оскільки у основній масі діти є тим сегментом туристичного ринку, які не дуже вимогливі до рівня комфорту, й заради гарного відпочинку готові проживати по декілька осіб у кімнаті або подорожувати у плацкартному вагоні, то питання недорогого відпочинку можна легко вирішити.

Невибагливість дітей до рівня комфорту може дозволити зменшити собівартість туру. Але дешева путівка означає й низьку оплату для обслуговуючого персоналу, що у кінцевому підсумку призводить до зниження привабливості цієї роботи для співробітників, що працюють з дітьми. У результаті на роботу приймаються службовці з низьким рівнем професійної підготовки, що впливає на якість обслуговування та призводить до недостатнього нагляду за дітьми.

Дитячий туризм відрізняється найнижчою рентабельністю, проте, необхідність оздоровлення дітей забезпечує стабільний попит на програми дитячого відпочинку. Тому туристичні підприємства намагаються формувати пропозиції дитячих турів виходячи з економічного класу обслуговування. Велике значення під час дитячого відпочинку туристичні оператори приділяють організації величезної кількості розваг. Програми анімації завжди плануються заздалегідь та розробляються як самим туристичним підприємством, так і приймаючою стороною.

На жаль, дитячий туризм в Україні поки знаходиться не в ідеальному стані, багато вітчизняних туристичних операторів не хочуть ним займатися, так як для організації цього виду туризму необхідні додаткові витрати, спеціально опрацьовані маршрути, особливі заходи безпеки та багато чого іншого. При цьому, вартість таких дитячих турів не може бути високою, тому на великий прибуток туристичним підприємствам розраховувати не доводиться. Проте, дитячий туризм зараз все ж таки є затребуваним видом туризму та займає гідне місце у системі додаткової освіти та виховання дітей.

Перша особливість дитячого туризму полягає в тому, що споживачами послуг є діти, але вони не є безпосередніми клієнтами туристичних підприємств. Замовниками туру виступають батьки, перед якими організатори туру мають виконати ряд зобов'язань і обіцянок. Побажання батьків сильно відрізняються від дитячих. Наприклад, мама бажає, щоб син під час відпочинку вчив англійську мову, а він – ходити на дискотеки. Щоб знайти «золоту середину», в туристичних підприємствах працюють не тільки фахівці по роботі з клієнтами, але й дитячі психологи, які допомагають батькам правильно вибрати та сформувавши тур. Крім того, батькам необхідно провести з дитиною відповідну бесіду та пояснити їй основні цілі запланованого відпочинку. Звичайно, після цього дитина не буде поводити себе ідеально та розсудливо, однак у більшості випадків вона обов'язково задумається перед тим, як виконувати ті чи інші дії.

Основне завдання організатора туру – забезпечити такий відпочинок, щоб дитина повернулася додому здоровою та щасливою. Дитячий відпочинок, як і дорослий, схильний до модних течій, трендів та інновацій.

Щороку один або декілька з багатьох туристичних напрямків висувуються на першій план. Якщо йдеться про більш дорогі тури, то це може бути Мальта, Італія, Хорватія, Греція. Але назвати ці напрямки «масовими» в контексті дитячого відпочинку, мабуть, не можна (Колотуха, 2008, с. 125).

Найбільш доступним та безпечним літнім відпочинком для маленьких туристів можна вважати Болгарію. Ще декілька років тому болгарські дитячі бази і табори можна було цілком порівняти з аналогічними закладами на Чорноморському узбережжі нашої країни. Це були звичайні «піонерські табори» з ранковим підйомом і фізичною зарядкою, прогулянками на відкритому повітрі, некомфортним проживанням у багатомісних номерах. Правда, на відміну від українських таборів, зручності (душ і туалет) були у номері, а не на поверсі.

Зараз більшість болгарських дитячих баз і таборів повністю реконструйовано, їдальні перероблені у ресторани з «шведськими столами», а комплекс пропонованих додаткових послуг (спортивні майданчики, басейни) дуже урізноманітнює програму дитячого відпочинку. Крім того, такі фактори, як безпека, близькість культури та національної кухні, чистота чорноморських пляжів, як і раніше, залишаються для батьків важливими критеріями при виборі дитячого відпочинку, та схиляють їх вибір на користь Болгарії.

Друга особливість дитячого туризму полягає в тому, що батьки вибирають не країну або тур, а туристичного оператора, якому можуть довірити найдорожче – свою дитину. Наважившись відправити дитину одну, вони дуже ретельно вибирають, у які руки її віддати, радяться з друзями, дізнаються у знайомих. Більшість батьків обирають туристичне підприємство лише за рекомендаціями. Традиційно великою популярністю користується відпочинок на морі. Якщо дитину відправляють у перший раз, то вибирають місце поближче. Вибір – Україна чи закордон – практично не впливає на вартість путівки, різниця буде дуже невеликою. Головною відмінністю є рівень сервісу, який за кордоном набагато вище, аніж на території нашої країни.

Дитячий туризм є особливою категорією туристичних послуг. Отримати якісний відпочинок для дитини не так просто, і тут дуже часто все залежить зовсім не від вартості туру. При виборі варіанту відпочинку для дитини необхідно враховувати цілий комплекс факторів. Перш за все, слід звертати увагу на відповідність санітарних умов у таборі, готелі або пансіонаті державним стандартам. Крім чистоти і гігієни, важливою складовою є дитяче харчування. Неякісне харчування на відпочинку – це найпоширеніша причина захворювань дітей на курортах. Безпека дитини повинна бути бездоганною не тільки у питаннях харчування та чистоти навколишнього простору, але й у сфері дозвілля та розваг. Якщо курорт пропонує послуги аквапарку або спортивних дитячих центрів, вони повинні відповідати найвищим стандартам безпеки. Якщо ж відпочинок передбачає купання у відкритій водоймі, важливим є суворий контроль за дітьми з боку дорослих або вихователів (Кашуба, 2007, с. 136).

Найпоширенішою помилкою багатьох батьків, які відправляють своїх дітей на відпочинок, є ігнорування питань туристичного страхування. Страхівка є обов'язковою складовою у дитячому туризмі, а причин для її оформлення дуже багато: вона рятує від проблем з медичним обслуговуванням, від раптово виникаючих транспортних або житлових складнощів на курорті. Незважаючи на дотримання всіх норм і правил, дитячий курорт може бути непридатним для відпочинку дітей. Визначити такий курорт можна, спираючись на просту логіку.

Наприклад, діти молодшого шкільного віку не повинні бути розміщені на другому поверсі та вище: якщо туристичний оператор пропонує для дитячого відпочинку номер на п'ятому поверсі, цей варіант розсудливі батьки навряд чи підтримують. Діти, які відпочивають без батьків, повинні бути поділені на маленькі групи, для кожної з яких слід призначити вихователя. Якщо у одного вихователя тридцять чоловік підопічних, не варто й мріяти про безпеку, ніхто не гарантує, що за дитиною будуть ретельно стежити.

Висновки. В якості загального висновку можна зауважити, що величезні можливості дитячого туризму визначаються тим, що він органічно поєднує різноманітні види організації дозвілля з різними формами освітньої діяльності, вирішує проблему зайнятості дітей, підтримує та розвиває творчість, креативність особистості, створює умови для формування адекватних уявлень про навколишній світ, забезпечує оволодіння основами проектної діяльності.

Найпоширенішим видом дитячого туризму в Україні є літні туристичні бази і табори. Також швидко розвивається і міжнародний дитячий туризм. Туристичні оператори можуть запропонувати дітям багато цікавого: різноманітні пізнавальні екскурсії, музичні або театральні заходи, анімаційні програми, гуртки народних ремесел, курси іноземних мов, активний спортивний відпочинок.

Доводиться констатувати, що наукові дослідження дитячого туризму поки носять розрізнений та фрагментарний характер. Все це призводить до необхідності розробки комплексного методичного забезпечення щодо управління діяльністю підприємств на ринку дитячого туризму в сучасних умовах та перспективі. Зараз стратегія сталого розвитку туризму орієнтована на національний туристичний комплекс в цілому та не враховує специфіки окремих видів туризму.

Дитячий туризм вимагає особливого ставлення до якості послуг, спеціальних вимог щодо підготовки персоналу, який контактує з дітьми, а також підвищеної надійності роботи туристичного оператора. Вкрай непередбачливо батькам самотійно вирішувати питання з розміщенням своєї дитини в тому чи іншому закладі. Єдиним правильним рішенням при виборі відпочинку буде звернення до туристичного підприємства, що спеціалізується на дитячому туризмі.

На сучасному етапі розвитку дитячого туризму існує також проблема диференціації пропонованих послуг. Її вирішення вбачається у швидкому

створенні різноманітних дитячих туристичних продуктів, а також подальшому розвитку нових місць для дитячого відпочинку. Стосовно інших видів туризму підприємства пропонують цілий спектр послуг для клієнтів будь-якого достатку, а ось щодо дитячого відпочинку такої гнучкості, на жаль, немає.

Дитячий туризм вимагає при формуванні та реалізації туристичних продуктів спеціальних навичок від співробітників туристичних операторів і агентів. Як свідчить практика, складнощі у якісній організації дитячих подорожей виникають, в першу чергу, через відсутність єдиних стандартів, якими могли б керуватися туристичні підприємства. Вирішення цієї проблеми вбачається у необхідності консолідації зусиль та досвіду всіх учасників ринку дитячого туризму.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Грицишина, Т.І. (2004). *Маленькі туристи: краєзнавство, туризм у дошкільному закладі*. Київ: Редакції загальнопедагогічних газет.
- Закон України Про туризм 324/95-ВР, підстава 2581–VIII. (2018, 4 листопада). *Відомості Верховної Ради України*, 32. Взято з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95>.
- Кашуба, Я.М. (2007). *Формування системи дитячого оздоровлення і туризму*. Львів: ПАІС.
- Колотуха, О.В. (2005). *Ресурсний потенціал дитячо-юнацького туризму в Україні*. Київ.
- Колотуха, О.В. (2008). *Географія дитячо-юнацького туризму в Україні*. Київ.
- Мальцева, Л.В., & Сорокіна, Г.О. (2013). *Дитячий туризм*. Луганськ: Луганський національний університет імені Тараса Шевченка.
- Про оздоровлення та відпочинок дітей. Закон України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на (2017, 09 липня). Взято з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-17>.

REFERENCES

- Hrytsyshyna, T.I. (2004). *Malenki turysty: kraieznavstvo, turyzm u doshkilnomu zakladi* [Small tourists: local lore, tourism in a preschool institution]. Kyiv: Redaktsii zahalnopedahohichnykh hazet [in Ukrainian].
- Kashuba, Ya.M. (2007). *Formuvannia systemy dytiachoho ozdorovlennia i turyzmu* [Formation of the system of children's health and tourism]. Lviv: PAIS [in Ukrainian].
- Kolotukha, O.V. (2005). *Resursnyi potentsial dytiachyo-iunatskoho turyzmu v Ukraini* [Resource Potential for Youth Tourism in Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].
- Kolotukha, O.V. (2008). *Heohrafiia dytiachyo-iunatskoho turyzmu v Ukraini* [Geography of children and youth tourism in Ukraine]. Kyiv [in Ukrainian].
- Law of Ukraine On Tourism 324/95-BP, on the basis 2581–VIII. (2018, November 4). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 32. Retrieved from rada.gov.ua [in Ukrainian].
- Maltseva, L.V., & Sorokina, H.O. (2013). *Dytiachyi turyzm* [Children's tourism]. Luhansk: Luhansk Taras Shevchenko National University [in Ukrainian].

On improvement and rest of children. Law of Ukraine: current legislation with amendments and additions as of (2017, July 9). Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-17> [in Ukrainian].

UDC 338.48-053.2(477)

Yevhen Kozlovskiy,
PhD in Public Administration,
Associate Professor,
Kyiv National University
of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine
ek2002@bigmir.net
<https://orcid.org/0000-0002-0878-6170>

**RESOURCE POTENTIAL AND ORGANIZATION SPECIFICS
OF CHILDREN'S TOURISM IN UKRAINE**

The article is devoted to the definition of the organizational principles and development features of children's tourism in our state. An analysis of the current position of the children's tourism market in Ukraine shows that in the process of its organization there are certain problems: limited range of tourism products; insufficient infrastructure development; inaccessibility of children's tours for a large part of population; impossibility of tourism subjects to provide safety of the rest; low qualifications of specialists working with children. The huge opportunities of children's tourism are determined by the fact that it organically combines various types of leisure activities with various forms of educational activity, solves the problem of children employment, supports and develops originality, creativity of an individual, makes conditions for the formation of adequate ideas about the surrounding world, provides mastering the basics of project activity. Summer tourism centers are the most common type of children's tourism in Ukraine. Also, international children's tourism is developing rapidly. Tourism operators can offer a lot of interesting things for children: various educational excursions, musical or theatrical events, animation programs, folk crafts circles, foreign languages courses, active leisure sports.

Keywords: children's tourism, tourist services, tourist bases and camps, tourist-lore work, animation activities, cultural and leisure activities.

© Козловський Є., 2018